

Brak danych źródłowych dotyczących początków szkolnictwa elementarnego w Baborowie pozwala jedynie snuć przypuszczenia, iż pierwsze szkoły w mieście powstały na przełomie XIII/XIV wieku, jako parafialne, w których dzieci miejscowe i z okolicznych wsi (Sułków, Jaroniów, Dzielów i Raków) uczyły się religii i śpiewu, a później czytania, pisanie i rachowania.

Po wojnach śląskich należące do parafii baborowskiej wsie zakładały już samodzielne szkoły.

Losy szkoły parafialnej w Baborowie były dość ciekawe; warto więc przybliżyć jej dzieje, powołując się na źródła historyczne będące odpisem metryki parafialnej: „...Począwszy od 1386 roku aż do sekularyzacji w 1810 roku patronował szkole klasztor św. Ducha z Raciborza. 28 listopada 1811 roku przekazał król Fryderyk Wilhelm III dobra klasztorne, a w tym i szkołę księciu von Wittgensteinowi. Od niego z kolei przeszły one wraz z prawami patronackimi w 1812 roku na własność księcia von Hessen, a następnie zgodnie z umową z 10 maja 1832 roku sprzedał także dobro Baborów swojemu byłemu nadzorcy Stephanowi Machatowi. Machat starał się wszelkimi sposobami pozbyć obowiązku patronowania szkole, co doprowadziło do tego, iż magistrat miasta z dniem 5 czerwca 1849 roku wniósł protest przed oblicze komisarycznego inspektora szkół, jakim był ksiądz Langer z Grobnik, który przyjął ów patronat...”

Jak wyglądał ten najstarszy, XIV – wieczny budynek szkolny? A. Tschander, baborowski XIX – wieczny nauczyciel główny szkoły elementarnej, autor „Geschichte der Stadt Bauerwitz”, podaje iż: „Najstarszy dom, w którym funkcjonowała prowizoryczna szkoła, składał się tylko z jednej dużej klasy, jednego pokoju mieszkalnego dla nauczyciela, alkowy (kuchni) i małej piwnicy...”

Niestety brak średniowiecznych źródeł pisanych nie pozwala na podanie ówczesnej liczby uczniów tej szkoły.

W 1782 roku z powodu złego stanu budynku szkolnego na miejscu starej szkoły wybudowano większy, którego projektantem był mistrz murarski A. Steuer z Głubczyc. Koszt budowy oszacowano na 1200 Rh talarów. Miasto zapłaciło 2/3, a okoliczne wsie 1/3 kosztów budowy. Przeliczenia ułamkowe na sumy pieniężne plasują się następująco: Baborów 800 Rh talarów a wsie: Sułków 140 Rhtlr 19 Sgr, Jaroniów 155 Rhtlr 21 Sgr, Dzielów 89 Rhtlr 24 Sgr, Raków 13 Rhtlr 25 Sgr.

A. Tschander mający zapewne wgląd do akt XVIII wiecznej Królewskiej rady Terenowej

Dzieje Powszechnej Dziewczęcej i Chłopięcej Szkoły Elementarnej w Baborowie

Geschrieben von: Administrator

---

mieszczącej się w Głubczycach, w sprawie budowy nowej szkoły pisał: „Należące do parafii wsie posiadały już w tym czasie własne szkoły i chciały się przeciwstawić pokryciu 1/3 kosztów budowy, ale że ówczesny nauczyciel baborowski był jednocześnie kierownikiem chóru i zachrystianem oraz fakt, że w jego mieszkaniu odbywały się działalności z tym związane, nie mogły urzędy budowlane wsie te od obowiązku pokrycia kosztów budowy zwolnić.

Niedobór źródeł archiwalnych i statystycznych przełomu XVIII/XIX wieku nie pozwala na pełne odtworzenie liczby uczniów uczęszczających w latach 1790-1810 do szkoły elementarnej.

Niekompletne baborowskie akta szkolne przechowywane obecnie w archiwum parafialnym w Kietrze jedynie wybiórczo sygnalizują dane liczbowe, które ilustruje zestawienie 1.

ZESTAWIENIE 1

Liczba uczniów uczęszczających do baborowskiej szkoły elementarnej w latach 1790-1810.

Rok

Liczba uczniów uczęszczających do szkoły elementarnej

1790

1792

Dzieje Powszechnej Dziewczęcej i Chłopięcej Szkoły Elementarnej w Baborowie

Geschrieben von: Administrator

1795

1796

1799

1804

1805

1809

1810

160

169

170

178

189

190

196

200

202

Źródło: Baborowskie akta szkolne z lat 1790-1810. Archiwum parafialne w Kietrze.

Z powodu rosnącej liczby uczniów w 1811 roku do istniejącej szkoły dobudowano nowe pomieszczenia klasowe. Koszty budowy pokrył książę Wilhelm Ludwig Georg von Wittgenstein oraz miasto. Jednak powiększony budynek szkolny nie był w stanie pomieścić w 1820 roku szybko wzrastającej liczby uczniów, spowodowanej dużym przyrostem naturalnym i będącym jego konsekwencją wyżem demograficznym. Zaistniała potrzeba budowy nowej – większej szkoły. Po licznych pertraktacjach 2 czerwca 1823 roku położono kamień węgielny pod budowę nowego budynku, który stanął na fundamentach starego. Całkowity koszt budowy wyniósł 1660 talarów i został w całości pokryty przez miejski budżet komunalny.

Nowa dwupiętrowa szkoła położona obok Kościoła parafialnego była budynkiem ceglanym z dachem krytym dachówką. Na dwóch piętrach usytuowane były sale lekcyjne liczące 39 m² oraz mieszkania dla dwóch nauczycieli i dwie piwnice. Dużą pomoc przy budowie szkoły udzielili mieszkańcy baborowscy wynajmując na czas budowy swe konne zaprzęgi.

Uroczyste poświęcenie tej szkoły nastąpiło pod koniec października 1823 roku. Na czas budowy zajęcia lekcyjne odbywały się w budynku zastępczym usytuowanym w rynku. Tam też mieściły się zastępcze mieszkania nauczycielskie.

W latach 60 dziewiętnastego wieku budynek wymagał remontu. Już po feriach zimowych w 1869 roku przystąpiono do jego gruntownej przebudowy, mającej na celu dobudówkę na górnej kondygnacji izby lekcyjnej. Kolejna przebudowa na którą wpłynął przyrost nowych uczniów miała miejsce w 1875 roku.

W 1880 roku w szkole chłopięcej zaistniała potrzeba wygospodarowania izby lekcyjnej. Problem ten rozwiązano urządzając salę lekcyjną z mieszkania zachrystiana, przy czym Rada Miejska uiściła Radzie Kościelnej odszkodowanie za wyżej wymienione pomieszczenie w wysokości 1000 Rhtlr. Pierwszym nauczycielem wspomnianym w źródłach był człowiek o nazwisku Lerch uczył w latach 1756-1766 pełniący dodatkowo funkcję skarbnika miejskiego, członka rady miejskiej, rektora chóru, a ponadto był właścicielem miejskiej piwiarni. Źródła nie podają danych co do miesięcznych bądź rocznych poborów tego nauczyciela.

Po nim stanowisko nauczyciela naczelnego i rektora chóru przejął nieznany nam z imienia nauczyciel o nazwisku Bargel 1766-1804, a ponim J. Ondra (1804-1823). Po jego śmierci ówczesny patron szkoły książę von Rothenburg powołał nauczyciela o nazwisku A. Preis (1823-1864) z pobliskiego Sułkowa.

Sytuacja materialna nauczycieli wiązała się z ich wynagrodzeniem służbowym, które było uzależnione od dodatkowo piastowanych funkcji ubocznych. Jak wyglądała sytuacja materialna baborowskich nauczycieli w I połowi XIX wieku?

Nauczyciel A. Preis jako kierownik szkoły pobierał następujące świadczenia pieniężne: 60 talarów rocznie w gotówce, 40 talarów za opał, a oprócz tego otrzymał działkę liczącą 99 arów.

Nieco lepiej wyglądała sytuacja materialna nauczyciela piastującego jednocześnie stanowisko rektora chóru, zachrystiana i organisty w kościele parafialnym. Tak np.: nauczyciel F. nauczyciel F. Behren w 1847 roku otrzymywał : 113 Rtlr rocznie w gotówce oraz 29 sgr i 6 pf, 150 arów roli, 5kop ziarna, 20 snopów zboża , 5 kop jajek oraz daniny zbożowe w ilości 5 dużych korców pszenicy i 2 jęczmienia.

W trudnym położeniu nauczyciele młodzi, rozpoczynający swoją pracę zawodową. W szkole baborowskiej adiutanta zatrudniono w 1812 roku. Jego poboru w 1820 roku były mizerna i wynosiły oprócz darmowego wyżywienia 28 Rhtlr rocznie w gotówce oraz 16 Rhtlr jako

odszkodowanie za opał.

Poważnym problemem, z jakim borykała się szkoła, była nader niska frekwencja szkolna. Protokół rewizyjny sporządzony w 1772 roku podaje, iż na 210 dzieci objętych wiekiem szkolnym do szkoły uczęszczało regularnie jedynie 150.

Przypuszczalnie przyczyną tak niskiej frekwencji szkolnej było zatrudnienie dzieci w pracach polowych w celach finansowych bądź opieką nad młodszym rodzeństwem.

Liczba uczniów zwiększa się w 1811 roku do 203, z czego tylko 150 uczęszczało regularnie na zajęcia szkolne.

W latach 1804-1812 w szkole elementarnej w Baborowie zatrudniony był tylko jeden nauczyciel. W 1812 roku z powodu rosnącej liczby zatrudniono adiutanta do nauczania lekcji śpiewu i gry na instrumentach muzycznych.

Duży wzrost uczniów nastąpił w 1833 roku. Rejonowy inspektor szkolny, jakim był ksiądz dziekan Stanjek z Głubczyc w swoim protokole rewizyjnym z dnia 20 maja 1833 roku podaje liczby 430 uczniów, z czego aż 79 uczęszczała do szkoły nieregularnie .

Z ogólnej liczby 430 uczniów na nauczyciela A. Preisa przypadło aż 225 uczniów, a 205 na nauczyciela pomocniczego A. Demutha.

Z dniem 7 kwietnia 1837 roku na wniosek inspektora szkolnego w szkole liczącej 465 uczniów zatrudniono drugiego nauczyciela pomocniczego. Proporcje liczbowe uczniów ze względu na płeć były następujące: 246 chłopców i 219 dziewcząt podzielonych na trzy klasy.

W 1841 roku zaistniała potrzeba zatrudnienia trzeciego nauczyciela pomocniczego A. Beiera. W czterech klasach uczyli następujący nauczyciele: A. Beier (I klasa), J.Schneider(II), A. Rietsch (III), A. Preis (IV).

Od 1841 roku nauczyciele pomocniczy otrzymali roczne wynagrodzenie pieniężne z miejskiej kasy skarbowej wynoszące 38Rhtlr oraz odszkodowanie za mieszkanie w wysokości 3Rhtlr rocznie. [i] Pobory mieszkaniowe były niewystarczające i to skłoniło nauczycieli pomocniczych do rezygnacji z mieszkań i wspólnego zamieszkania w pokoju bibliotecznym, usytuowanym w budynku szkolnym.

Na poprawę położenia adiutantów w Baborowie wpłynął dodatek na wyżywienie w wysokości 20 Rhtlr wypłacany od 1 stycznia 1845 roku.

Od 1 stycznia 1848 roku Rada Miejska na wniosek magistratu likwiduje etaty adiutantów, obsadzając je samodzielnymi nauczycielami. Jako pierwszego na to stanowisko powołał magistrat wspomnianego wyżej A. Beiera z rocznym wynagrodzeniem 138 Rhtlr (wraz z kosztami mieszkania i ogrzewania) oraz J. Kleppeka z rocznym wynagrodzeniem 120 Rhtlr i A. Tschandera 108 Rhtlr. Drugi i trzeci nauczyciel otrzymali bezpłatne mieszkanie na poddaszu szkolnym. Z dniem 1 października 1853 roku zatrudniono czwartego nauczyciela A. Hanischa.

Blizsze dane dotyczące liczby uczniów uczęszczających do szkoły elementarnej w Baborowie w I połowie XIX wieku ilustruje tabela 1.

TABELA 1

Liczba uczniów uczęszczających w latach 1811-1850 do baborowskiej szkoły elementarnej.

Rok

Liczba

Ogólna liczba uczniów

Dzieje Powszechnej Dziewczęcej i Chłopięcej Szkoły Elementarnej w Baborowie

Geschrieben von: Administrator

Chłopców

dziewcząt

1811

1820

1825

1830

2835

1840

1845

1850

99

Dzieje Powszechnej Dziewczęcej i Chłopięcej Szkoły Elementarnej w Baborowie

Geschrieben von: Administrator

139

151

197

239

254

262

280

104

160

179

200

201

Dzieje Powszechnej Dziewczęcej i Chłopięcej Szkoły Elementarnej w Baborowie

Geschrieben von: Administrator

219

229

218

203

299

330

397

440

473

491

498

Źródło: A. Tschander, Geschichte der Stadt Bauerwitz, Leobschütz 1881, s. 33-35; R.

Hofrichter, Geschichtliches der Einzelnen Ortschaften des Kreises Leobschütz, Leobschütz 1914, s. 77-79; Sprawozdania wizytacyjne za lata: 1820, 1830, 1840 przechowywane w archiwum parafialnym w Kietrze.

Z danych statystycznych zamieszczonych w tabeli wynika, że z roku na rok rosła liczba nowych uczniów, a począwszy od roku 1835 chłopcy stanowili przewagę liczebną wobec dziewcząt uczęszczających do szkoły elementarnej.

Początek II połowy XIX wieku przyniósł poprawę bytu materialnego nauczycieli, co związane było z podwyższką rocznych wynagrodzeń. W 1856 roku pierwszy nauczyciel otrzymał pensję 168 Rhtlr, drugi 150, a trzeci 138. nie zmieniły się wynagrodzenia dla czwartego nauczyciela, którego pobory nadal wynosiły 108 Rhtlr.

Rosnąca liczba uczniów stała się przyczyną rozdzielenia klas ogólnych i utworzenia odrębnych klas męskich i żeńskich oraz przeniesienia klas żeńskich oddziału wyższego w 1853 roku do wolnostojącego budynku szpitala miejskiego przy ulicy Hospitalstrasse (obecnie ul. Głubczycka). W 1864 roku przeniesiono oddział średni, do którego w 1867 roku dołączył niższy tworząc w ten sposób oddzielną szkołę elementarną.

Stanowiska nauczycielek w szkole dziewczęcej w 1862 roku zajęły trzy siostry zakonne, które w 1873 roku odwołano zastępując je świeckimi.

Należy dodać, że szkoła w Baborowie podlegała inspektoratowi rejonowemu w Głubczycach, któremu aż do 1824 roku przewodniczył ksiądz dziekan Kloske z Głubczyc. W latach 1824 – 1856 funkcję tę sprawował dziekan Stanjek. Od 1856 do 1872 roku szkoła baborowska należała do rejonu kietrzańskiego, któremu przewodniczył kanonik Ulrich z Kietrza, a od 1872 przechodzi pod inspekcję dziekana Richtarskiego – proboszcza Baborowa.

Na marginesie pragnę zasygnalizować, iż obecnie wiele sprawozdań wizytacyjnych i akt dotyczących XIX – wiecznego szkolnictwa w Baborowie znajduje się w archiwum parafialnym w

Kietrzu jako pozostałość po XIX-wiecznej inspekcji szkolnej.

Oдноśnie szkolnej frekwencji w szkole chłopięcej w protokole wizytacyjnym z dnia 23 lipca 1860 roku czytamy: „W szkole uczy się 193 chłopców, z czego 180 miejscowych, a 13 dojeżdżających z innych miast. Z ogólnej liczby tylko 175 uczęszcza do szkoły regularnie. Uczniowie nauczeni są w trzech klasach. Klasa I liczy 101 chłopców, II – 50, a trzecia 42.

Dalsza część sprawozdania wizytacyjnego zawiera wiadomości o wynikach nauczania poszczególnych przedmiotów. W tej kwestii powołajmy się raz jeszcze na sprawozdanie: „...Wiadomości uczniów ze znajomości religii i Biblii są zadawalające. Większe trudności sprawia uczniom rachowanie większych cyfr w pamięci. Czytanie, pisanie, układanie zdań nie budzi większych zastrzeżeń poza znajomością części mowy. dzieci ze zrozumieniem śpiewają piosenki. Z geografii znają najważniejsze państwa i ich położenie. Nieobce im są wiadomości z historii państwa pruskiego zawarte w podręczniku Benschmidtsa. Nie wszyscy uczniowie posiadają obowiązujące podręczniki i elementarze do czytania...”.

Inspektorzy lokalni mogli wizytować szkoły lokalne dość często. J. Madeja podaje dla przykładu miejscowość Stare Tarnowice, wizytowane w tygodniu dwa lub trzy razy przez inspektora szkolnego. Tak częste wizytacje świadczyły o szeroko pojętej gorliwości lokalnych inspektorów szkolnych i mobilizacji nauczycieli do efektywniejszej pracy dydaktyczno-wychowawczej.

W szkole baborowskiej takie wizytacje odbywały się zazwyczaj dwa lub trzy razy w miesiącu, o czym informują nas sprawozdania wizytacyjne z lat 1860-1870. dopiero instrukcja z dnia 1 marca 1873 roku głosiła, że inspektorzy szkolni winni wizytować szkoły publiczne a w niej każdą klasę co najmniej dwa razy w roku. Problemem godnym zasygnalizowania były kwestie językowe wśród uczniów baborowskiej szkoły elementarnej posługujących się w XIX wieku w większości potoczną mową morawską. A. Tschauder podaje: „że ludność Baborowa używa na co dzień potocznej mowy morawskiej. Niemal wszystkie przychodzące do szkoły dzieci posługują się językiem morawskim, co stwarza nauczycielom ogromne problemy w przyswajaniu im języka niemieckiego...”.

Złe warunki sanitarne, przepelnienie uczniów w obu szkołach stały się powodem budowy nowej szkoły przy trasie biegnącej na Szczyty przy ulicy Maxwalderstrasse (Krakowska). Budowę prowadzono z wielkim rozmachem w latach 1909-1911, a jej koszty wynosiły 80000 mk.

Dzieje Powszechnej Dziewczęcej i Chłopięcej Szkoły Elementarnej w Baborowie

Geschrieben von: Administrator

Nowy dwupiętrowy budynek szkolny wyposażony w centralne ogrzewanie posiadał 10 sal lekcyjnych, każda o wymiarach 9,90x7,70 i 4 metry wysokości. Do nowego budynku szkolnego na jesień 1911 roku przeniesiono uczniów ze szkoły chłopięcej i dziewczęcej. Jednak uczniowie ci odbywali zajęcia w odrębnych klasach, które przedzielała odrębna klatka schodowa i korytarz. W podziemnej kondygnacji znajdowały się mieszkania dla obsługi, kotłownia, magazyn i pomieszczenie na opał. W celu uniknięcia kontaktów między uczniami klasy chłopięcej i dziewczęcej na środku szkolnego podwórza zainstalowano płot siatkowy. W podwórzu szkolnym umieszczono toalety osobne dla chłopców, dziewcząt i nauczycieli.

Na zaopatrzenie nowej szkoły w niezbędne pomoce naukowe, których ciągle brakowało, gmina miasta Baborów ofiarowała szkole jednorazowy dodatek w wysokości 3000 mk. W 1928 roku po włączeniu w skład miasta Baborów pobliskiej wsi Jernau (Jaroniów – obecnie ul. Powstańców i część ul. Opawskiej) ze względu na dużą liczbę uczniów w dawnym Jaroniowie a obecnie przy ul. Opawskiej utworzono ze szkoły ludowej w Jaroniowie Volksschule II w Baborowie, do której uczęszczali uczniowie z byłego Jaroniowa. Funkcję kierowniczą aż do 1936 roku w tej szkole sprawował nauczyciel główny R. Osieka a kadre nauczycielską dwóch nauczycieli: L. Barton i F. Beyer. W 1933 roku liczba uczniów w Volksschule wynosiła 147.

Liczbę uczniów w szkole powszechnej nr 2 w Baborowie w latach 1928-1936 oraz ich przynależność religijną obrazuje tabela 2.

TABELA 2

Liczba uczniów w Volksschule II w Baborowie oraz ich przynależność religijna w latach 1928-1936.

Rok	Ogólna liczba uczniów	Przynależność religijna uczniów
-----	-----------------------	---------------------------------

Katolicy

Ewangelicy

Żydzi

1928

1929

1930

1931

1932

1933

1934

1935

Dzieje Powszechnej Dziewczęcej i Chłopięcej Szkoły Elementarnej w Baborowie

Geschrieben von: Administrator

1936

142

140

139

132

149

147

143

131

140

131

129

Dzieje Powszechnej Dziewczęcej i Chłopięcej Szkoły Elementarnej w Baborowie

Geschrieben von: Administrator

121

123

137

139

138

118

129

9

11

15

7

7

Dzieje Powszechnej Dziewczęcej i Chłopięcej Szkoły Elementarnej w Baborowie

Geschrieben von: Administrator

6

3

11

11

2

-

3

2

5

2

2

2

-

Źródło: AP Opole, zesp. Landratsamt Leobschütz; Lehrer Bauerwitz 1928-1934, sygn.692; AP Opole, zesp. Landratsamt Leobschütz; Schulstatistik Volksschule II in Bauerwitz 1927-1935, sygn. 648.

Wybuch I wojny światowej znacznie utrudnił działalność pruskiego szkolnictwa poprzez mobilizację do armii części nauczycieli. W jakich warunkach prowadzono w Baborowie zajęcia lekcyjne i w jaki sposób zabiegano o frekwencję szkolną uczniów? Odpowiedzią na wyżej postawione pytanie jest wspomnienie byłego ucznia Szkoły Powszechnej A. Mendela, który zawieruchę wojenną wspomina następująco: „...Mój pierwszy rok szkolny zaczął się na Wielkanoc 1915 roku. Podczas I wojny światowej spędziliśmy go razem z dziewczętami w jednej klasie. Od 5 do 8 roku szkolnego byliśmy nauczani w oddzielnych klasach, znajdujących się na górnym piętrze. Tylko w szczególnych przypadkach dziewczyny przychodziły do klasy chłopców. W 5 i 6 klasie chłopców nauczał nauczyciel Morawietz, który był równocześnie drugim organistą w naszym kościele. Ten przyjazny nauczyciel miał swoje własne metody wychowania. Tak np.: gdy uczeń nie był jeszcze w klasie 5 minut po 8⁰⁰, natychmiast wysyłał do rodziców 2 uczniów aby zapytać, dlaczego dany uczeń nie przyszedł dzisiaj na lekcje...”.

Zajęcia z wychowania fizycznego odbywały się zimą w salach lekcyjnych, a latem na podwórku szkolnym, gdyż szkoła nie dysponowała salą gimnastyczną.

Na początku 1930 roku władze szkolne wystosowały do magistratu w Baborowie pismo w sprawie przyznania środków finansowych na budowę sali gimnastycznej. Odpowiedź magistratu z dnia 30.09.1930 roku była następująca: „...Oдноśnie budowy sali gimnastycznej stwierdzamy, że koszty jej budowy są zbyt wygórowane. Po dokładnych przeliczeniach oszacowano projekt budowy, który wyniósłby 54800 – RM. Ponadto kompleks dwóch odrębnych łazienek dla chłopców i dziewcząt z powodu wysokich kosztów izolacji cieplnej wody wydaje się nam zbyt drogi. Instalacja kominów grzewczych jak na szkolną salę gimnastyczną w naszym mniemaniu jest zgodnie z projektem zbyt luksusowa...”.

Naglący problem budowy sali gimnastycznej powraca w 1939 roku, ale jego budowę przerywa wybuch II wojny światowej.

W latach 30 XX wieku pojawia się problem braku odpowiedniej ilości kadry nauczycielskiej. Rada Rodziców Szkoły Powszechnej nr 1 w Baborowie zwraca się z prośbą do magistratu dnia 1 kwietnia 1933 roku o przyznanie nauczyciela dodatkowego motywując swoją prośbę następująco: „W Szkole Powszechnej 1 jest 9 klas i 8 etatów nauczycielskich. Od następnego roku szkoła ta będzie liczyć 542 uczniów. Od 1 października 1932 roku wydział oświaty zatrudnił kandydata Ernesta Pietscha, dając mu 11 godzin lekcyjnych tygodniowo, a okaleczony w I wojnie światowej, nie w pełni sił fizycznych nauczyciel Jurczyk otrzymał 26 godzin tygodniowo. W doniesieniach prasowych rząd informuje, iż zamierza utworzyć od 1 kwietnia 1933 roku około 2500 tys. Nowych posad nauczycielskich. Ze względu na istniejące przepełnienie klas raz jeszcze prosimy o przyznanie szkole dodatkowego nauczyciela, gdyż w przeciwnym razie nastąpią trudności w nauczaniu i wychowaniu uczniów. Odpowiedź magistratu z 26.08.1933 roku na powyższe pismo była następująca: Oznajmiamy, iż budżet nie pozwala nam utworzyć etatu dla nowego nauczyciela w Baborowie...”. [\[ii\]](#)

Liczbę uczniów w Powszechnej Szkole Podstawowej nr 1 w Baborowie oraz ich przynależność religijną w latach 1932-1939 obrazuje tabela 3.

TABELA 3

Liczba uczniów w Powszechnej Szkole Podstawowej nr 1 w Baborowie oraz ich przynależność religijna w latach 1932-1939.

Rok

Ogólna liczba uczniów

Liczba klas

Przynależność religijna uczniów

Katolicy

Ewangelicy

1932

1933

1934

1935

1936

1937

1938

1939

Dzieje Powszechnej Dziewczęcej i Chłopięcej Szkoły Elementarnej w Baborowie

Geschrieben von: Administrator

520

535

542

550

690

729

751

757

8

9

10

10

Dzieje Powszechnej Dziewczęcej i Chłopięcej Szkoły Elementarnej w Baborowie

Geschrieben von: Administrator

14

14

15

15

501

515

533

539

679

718

739

741

Dzieje Powszechnej Dziewczęcej i Chłopięcej Szkoły Elementarnej w Baborowie

Geschrieben von: Administrator

19

20

9

11

11

11

12

16

Źródło: Archiwum Państwowe w Opolu, zesp. Landratsamt Leobschütz, Schulstatistik (1933-1935) sygn. 647-648; Handbuch der Schulen in Gau Schlesins. Bd.3. Regierungsbezirk Oppeln, Breslau 1939, s. 196; LHB 4/1977, s. 269-270.

Z tabeli wynika, że liczba uczniów od 1936 roku wzrasta o 140. przyczyną tego wzrostu nie był

wyż demograficzny, lecz połączenie z dniem 1.07.1936 roku Szkoły Ludowej nr 2 w Baborowie (dawną w Jaroniowie) ze Szkołą Powszechną nr w Baborowie. Zwraca uwagę przytłaczająca przewaga dzieci z rodzin katolickich nad protestancki, i zupełny brak reprezentantów innych wyznań w Volksschule I.

W wyniku połączenia Volksschule I z Volksschule II powstała wspólna katolicka szkoła powszechna mieszcząca się nadal w dwóch odrębnych budynkach szkolnych, w których funkcję kierowniczą pełnił J. Ferenz. Szkoła ta po połączeniu tak jak wskazują dane tabeli 3 liczyła 690 uczniów, 15 oddziałów klasowych w których nauczało 12 nauczycieli. Nie dysponujemy danymi frekwencji uczniów w poszczególnych klasach po połączeniu obu placówek.

Posiadamy natomiast szczegółowe rozmieszczenie liczbowe uczniów Volksschule I z roku 1933. liczebność klas była następująca: 1 rocznik liczył (83 uczniów), 2 (72), 3 (73), 4 (71) 5 i 6 (a-29, b-47, c-43), 7 i 8 (a-45, b-48).

Nie posiadamy szczegółowych wiadomości o przebiegu nauki szkolnej w okresie trwania II wojny światowej. Wiadomo jednak, iż do armii niemieckiej powołano nauczyciela H. Thienela, który poległ w 1942 roku oraz P. Schmidta. Losy tego ostatniego nie są nam znane.

W czasie działań wojennych w 1945 roku budynek szkoły powszechnej przy Maxwaldanerstrasse uległ w 30% zniszczeniu. Poważnie ucierpiał dach i zewnętrzne szkolne ściany. Były uczeń A. Mende następująco relacjonuje przebieg naprawy tej placówki: „Tuż po zakończeniu wojny rektor Ferenz i jego baborowscy przyjaciele naprawiali szkody budynku szkolnego powstałe wskutek wojny. Wszyscy wiemy, że w 1945 roku prawie wszyscy mieszkańcy musieli opuścić miasto również i nasz rektor Ferenz ze swoją rodziną.

Bożena Benz